

ГЕОГРАФИЯДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ОЛИМПИАДА ТАПСЫРМАЛАРЫ ПРАКТИКАЛЫҚ ТҮР

Тапсырманы орындау уақыты – 150 минут

Тапсырма 1.

Карелияда сіз «шірік тастар» сияқты құбылысты таба аласыз - қатты тозған жыныстар. Мұндай тау жыныстары бастапқы жыныстың құрылымын және сыртқы түрін сақтайды, бірақ таяқпен бір рет соққанда ыдырайды.

Көбінесе мұндай жыныстар кварцтан, дала шпатынан (ортоклаз) және слюдадан тұрады.

- 1.1 Карелия қай елдерде орналасқан?
- 1.2 Қай тау жынысы негізінен «шіріген тастарға» айналады?
- 1.3 Бұл құбылысты ауа-райының қандай түрі тудырды?
- 1.4 Тау жыныстарының ыдырауын тудыратын саңырауқұлақтар мен цианобактериялардың симбиозы қалай аталады?
- 1.5 Кварц пен ортоклазdan алынған осы түрдегі тозудың соңғы өнімдерін белгілеңіз:

Желденуге дейінгі минерал	Желденуден кейінгі минерал
Кварц (SiO_2)	
Ортоклаз ($\text{K(AlSi}_3\text{O}_8)$)	

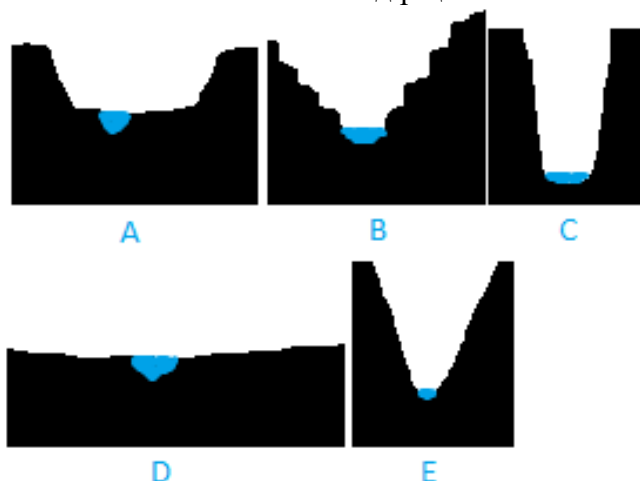
Бағалау критерийлері: 1.1, 1.2, 1.3, 1.5 сұрақтарына дұрыс жауап үшін 2 балл, 1.4 сұраққа дұрыс жауап үшін - 1 балл. Барлығы 11 ұпай.

Тапсырма 2.

2.1 Аңғарды құра отырып, өзендер көлденең профильді игерудің бірнеше сатысынан өтеді. Өзен аңғарларының дамуындағы негізгі 3 кезеңді көрсетіңіз.

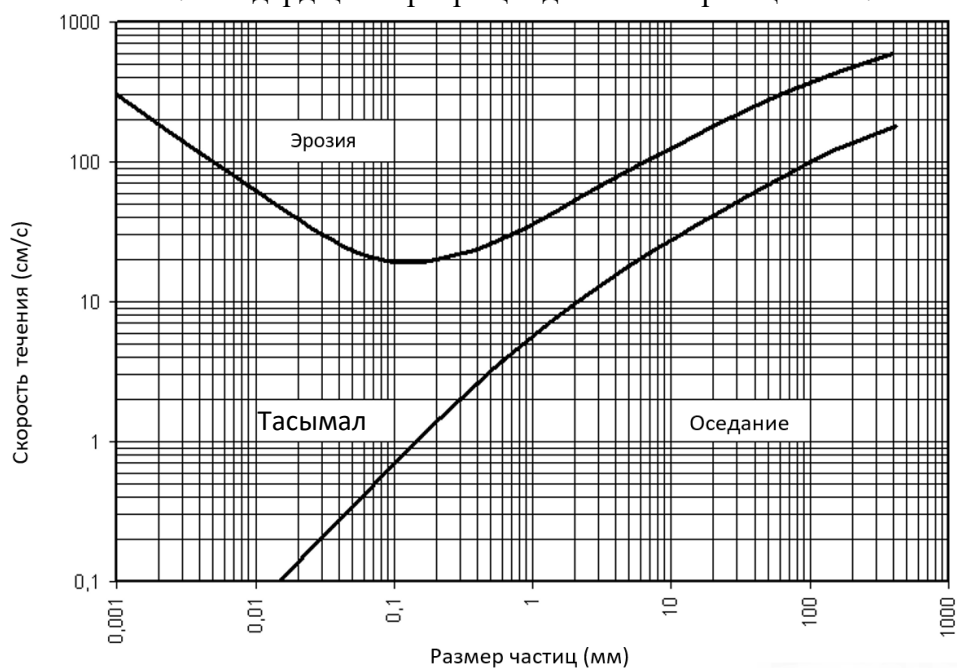
2.2. Көрсетілген даму кезеңдерінің қайсысында төменгі эрозия басым, ал қайсысында жанама/бүйірлік?

2.3 Төмендегі суреттегі өзен аңғарларының атауларын олардың схемалық кескінімен сәйкестендіріңіз:

1. қорап тәріздес алқап,
2. анық емес алқап,
3. шатқал,
4. сай / науа,
5. аңғар;

2.4 Сіздердің назарларыңызда Хьюльстром қисығы:

Бұл диаграмма ағынның жылдамдығына және шөгінді түйіршіктерінің мөлшеріне байланысты X өзеніндегі жауын-шашынның әрекетін сипаттайды.

Хьюльстром диаграммасын пайдаланып, секундына 2 дм жылдамдықпен X өзеніндегі 7 мм қиыршық тастың ең ықтимал әрекетін болжаңыз.

2.5 Өзеннің көлденең қимасы жарты шеңбер, ал өзеннің тереңдігі 150 см екені белгілі болса, X өзенінің шығыны қандай болады? Жауабыңызды SI бірліктерін пайдаланып беріңіз.

2.6 Төмендегі фотосуретте әлем өзендерінің бірінің бейнесі берілген:

Мысалы суретте көрсетілген Өзен арнасындағы бұрылыстар қалай аталады?

2.7 5 саны өзеннің көлденең қимасын белгілейді, оның диаграммасын төменде көруге болады. Өз біліміңізді және жоғарыда келтірілген Хюльстрем диаграммасын пайдалана отырып, ең жылдам ағынның ауданын белгілеңіз.

Бағалау критерийлері: 2.1 және 2.2-тармақтардағы әрбір дұрыс жауап үшін 0,5 балл, 2.3-тапсырмаға 5 балл, 2.4-ке 1 балл, 2.5-ке 2 балл (шеңбер формуласын дұрыс қолданғаны үшін 1, дұрыс жауап үшін 1 балл), 2.6 және 2.7 үшін 1 балл. Барлығы 13 балл.

Тапсырма 3.

Сіздерге әлемнің 6 аймағынан 6 халыққа сипаттама беріледі. Осы халықтар сөйлейтін тілге ең жақын немесе дәл тіл тобын анықтау керек. Тілдің өзін емес, отбасының атын көрсету қажет екенін ескеріңіз. Кестеде тіл тобына немесе адамдарға қатысты сурет бар.

Сипаттамасы	Сурет	Қала атауы	Тіл Семейясы
Бұл халық Үндістандағы бірегей одақ территориясының бөлігі ретінде аралдар тобының атауымен аттас тіл тобына біріккен алты жергілікті халықтың бірі. Басқа бес халықтан айырмашылығы, олар бөгде адамдарға жау болып, аралға жақындаған немесе қонған адамдарды өлтіреді. Туристер үшін аралға кіру жабық.			
Франциско Франко диктатурасы дәуірінің соңында «Эускади та аскатасуна» астыртын ұлттық ұйымы құрылды, оның мақсаты диктатурадан құтылып, Бискай шығанағы жағалауында өз мемлекетін құру болды.			
Бұл тіл және 1,5 миллионнан астам халық өкілдері бүкіл тіл отбасына атау берген Месоамерикадағы ең үлкен өркениеттің мұрагерлері болып табылады. Бұл тілде ең танымал жұмыс «Пополь Вух» деп аталады, ол қазіргі Гватемала аумағында болған мемлекеттердің бірінің тарихын баяндайды.			

<p>Бұл тілде сөйлейтіндер Африка мүйізіндегі геологиялық ойпат болып табылатын Данакил ойпатында тұрады. Араб тілінен бұл халықты алапқа сәйкес данәкилдер деп атайды, олар 5 миллионнан астам халқы бар жартылай көшпелілер болып саналады. Жауабыңызда барлық жерде жақсы белгілі бұл халықтың екінші атын жазыңыз.</p>			
<p>Бұл халық геосаяси тұрғыдан бір-біріне ғасырға жуық жау болып келген екі елдің аумағында тұрады. Халық атауы «Ұжым, қауым» деген мағынаны білдіретін «Аллитхух» сөзінен шыққан деп болжанады. Ең жақын туысқан адамдар - инуиттер.</p>			
<p>Голландиялық ашушының арқасында аты аталған аралдың байырғы халқы. 1803 жылдан 1833 жылға дейін небәрі 30 жылдың ішінде аборигендер саны негізінен Еуропадан әкелінген аурулардың және британдық қоныс аударушылар биліктің келісімімен жүргізген геноцидтің салдарынан 5000-нан 300-ге дейін қысқарды.</p>			

Бағалау критерийлері: Әрбір дұрыс толтырылған ұяшық үшін 1 балл. Барлығы 12 балл!

Тапсырма 4.

Кестені толтырыңыз

Қала	Аэропорт коды	Ескі атауы
Төменгі Новгород		
Ақтау		
Екатеринбург		
Бишкек		
Тараз		
Жезқазған		
Атырау		
Туркменбаши		

Коды аэропортов: SVX, FRU, GUW, KRW, DMB, SCO, DZN, GOJ

Бағалау критерийлері: әр дұрыс жауапқа 1 балл. Барлығы 8 балл.

Тапсырма 5.

Мономәдениет - бұл кейбір елдер мамандандырылған өсімдіктер. Әрбір мономәдениет үшін сәйкес елді таңдаңыз.

1) какао, 2) жержаңғақ, 3) мақта, 4) банан, 5) ваниль, 6) пальма майы

А) Сенегал, В) Буркина-Фасо, С) Индонезия, D) Мадагаскар, Е) Эквадор, F) Кот-д'Ивуар

Бағалау критерийлері: Әрбір дұрыс жауап үшін 1 балл. Барлығы 6 балл.

ЗАДАНИЯ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ ОЛИМПИАДЫ ПО ГЕОГРАФИИ
10 КЛАСС
ПРАКТИЧЕСКИЙ ТУР
Время выполнения заданий 150 минут

Задание 1.

В Карелии можно встретить такое явление как “гнилые камни” – сильно подверженные выветриванию горные породы. Подобные породы сохраняют текстуру и облик изначальной породы, но разваливаются от одного удара палкой.

Преимущественно такие породы состоят из кварца, полевого шпата (ортоклаза), и слюды.

- 1.1 В каких странах находится Карелия? _____
- 1.2 Какая горная порода преимущественно превращается в “гнилые камни”? _____
- 1.3 Какой тип выветривания вызвал это явление? _____
- 1.4 Как называется симбиоз грибов и цианобактерий, который вызывает дезинтеграцию горной породы? _____
- 1.5 Отметьте итоговые продукты **этого типа выветривания**, получаемые из кварца и ортоклаза:

Минерал до выветривания	Минерал после выветривания
Кварц (SiO_2)	
Ортоклаз ($\text{K(AlSi}_3\text{O}_8)$)	

Критерии оценки: За правильные ответы на вопросы 1.1, 1.2, 1.3, 1.5 по 2 балла, за вопрос 1.4 - 1 балл. **Итого 11 баллов.**

Задание 2. “Реки”

2.1 Образовывая долину, реки проходят через несколько этапов развития горизонтального профиля. Перечислите главные 3 стадии развития речных долин.

- 1:
2:

3:

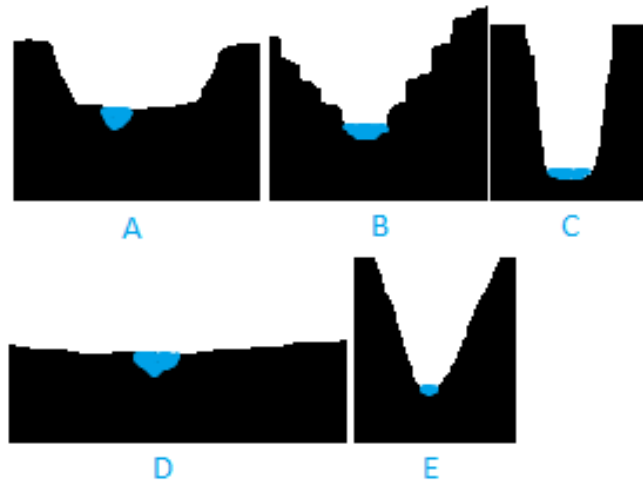
2.2 В каких из перечисленных стадий развития преобладает донная эрозия, а в каких – боковая?

1:

2:

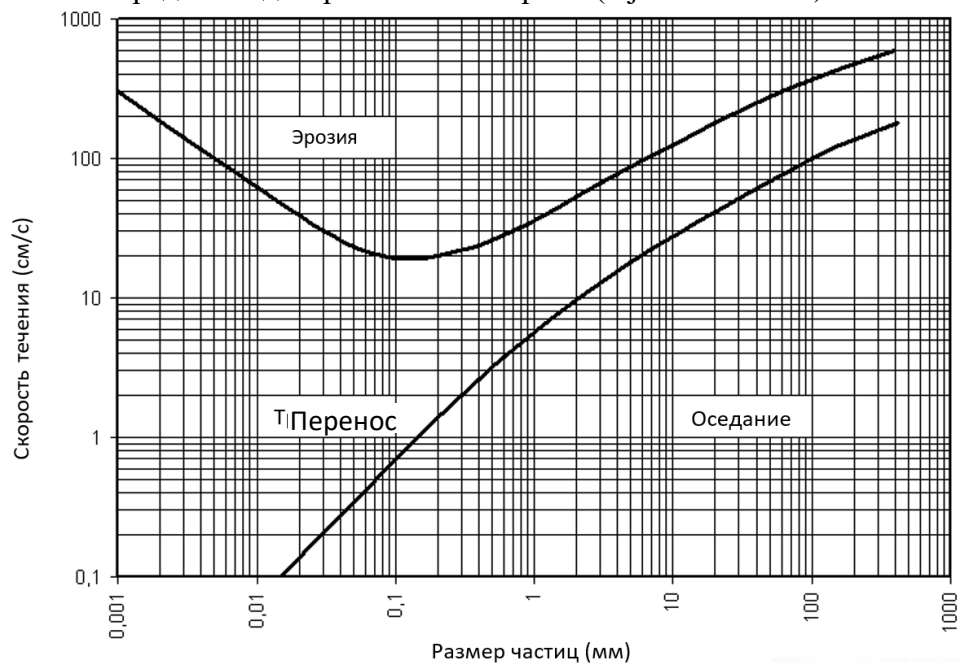
3:

2.3 Сопоставьте названия речных долин с их схематическими изображениями на рисунке ниже:

1. ящикообразная долина,
2. неясно выраженная долина,
3. каньон,
4. теснина/трог,
5. ущелье;

2.4 Перед вами диаграмма Хюльстрёма (Hjulstrom curve):

Данная диаграмма описывает поведение осадков в реке X в зависимости от скорости течения и размера гранул осадков.

Используя диаграмму Хюльстрёма, предскажите наиболее вероятное поведение гравия размером 7 мм в реке X со скоростью 2 дм в секунду.

2.3 Какой расход будет у реки X, если известно, что поперечное сечение реки является полукругом, а глубина реки – 150 см? Ответ дайте, используя единицы измерения системы СИ.

2.4 На фото ниже изображение одной из рек мира:

Как называется изгибы в русле рек, пример которых вы видите на фото?

2.5 Цифрой 5 отмечен поперечный разрез реки, схему которого вы можете увидеть ниже. Пользуясь собственными знаниями, и диаграммой Хюльстрёма данной выше, отметьте зону наиболее быстрого течения.

Критерии оценки: по 0.5 балла за каждый правильный ответ в пунктах 1.1 и 1.2, 5 баллов за задание 2.3, 1 балл за 2.4, 2 балла за 2.5 (1 за правильное использование формулы круга, и 1 балл за правильный ответ), 1 балл за 2.6 и за 2.7. **Итого 13 баллов.**

Задание 3.

Вам представлены описания 6 народов мира из 6 регионов мира. Вам необходимо определить ближайшую или точную языковую семью для языка, на котором разговаривают данные народы. Обратите внимание, что от вас требуется название семьи, а не самого языка. В таблице дана картинка, ассоциирующая с языковой семьей или народом.

Описание	Картинка	Название народа	Языковая семья
<p>Этот народ является одним из шести коренных народов, которые объединяются в языковую группу, одноименную с названием группы островов в составе уникальной союзной территории в составе Индии. В отличие от других, пяти народов, они враждебно относятся к чужакам и убивали людей, которые приближались или высаживались на остров. Въезд для туристов на остров закрыт.</p>			
<p>В конце эпохи диктатуры Франсиско Франко образовалась подпольная национальная организация «Эускади Та Аскатасуна», целью которой было освобождение от диктатуры и основание собственного государства на побережье Бискайского залива.</p>			
<p>Этот язык и более 1.5 миллиона представителей народа являются наследниками крупнейшей цивилизации в Мезоамерике, которая и дала название всей языковой семье. Известнейшее произведение называется на этом языке называется «Пополь-Вух», рассказывающее историю одного из государств, существовавших на территории современной Гватемалы.</p>			

<p>Носители этого языка проживают в Данакильской котловине, являющаяся геологической депрессией на Африканском Роге. С арабского языка этот народ зовут в соответствии с котловиной — Данакильцы, они считаются полукочевниками, с населением более 5 млн человек. В ответе напишите второе название народа, более известное повсеместно.</p>			
<p>Этот народ живет на территории двух стран с геополитической точки зрения являвшимися друг-другу враждебными почти век. Предполагается, что название народа было выведено из слова «Аллитхух», обозначающее «Команду, общину». Ближайшим родственным народом считаются Инуиты.</p>			
<p>Аборигенное население одноименного острова, имя которых было дано благодаря голландскому первооткрывателю. С 1803 по 1833 год, в течение всего 30 лет, число аборигенов сократилось с 5000 до 300, в основном из-за привезенных из Европы болезней и геноцида, развязанного британскими поселенцами при попустительстве властей.</p>			

Критерии оценивания: За каждую верно заполненную ячейку по 1 баллу. **Итого 12 баллов!**

Задание 4.

Заполните таблицу

Город	Код аэропорта	Старое название
Нижний Новгород		
Актау		
Екатеринбург		
Бишкек		
Тараз		
Жезказган		
Атырау		
Туркменбаши		

Коды аэропортов: SVX, FRU, GUW, KRW, DMB, SCO, DZN, GOJ

Критерии оценки: За каждый правильный ответ по 1 баллу. **Итого 8 баллов.**

Задание 5.

Монокультурами называются растения, на которых специализируются некоторые страны. Для каждой монокультуры выберите соответствующую страну.

1) какао, 2) арахис, 3) хлопок, 4) бананы, 5) ваниль, 6) масличная пальма

А) Сенегал, В) Буркина-Фасо, С) Индонезия, D) Мадагаскар, Е) Эквадор, F) Кот-д'Ивуар

Критерии оценки: За каждый правильный ответ по 1 баллу. **Итого 6 баллов.**

ИТОГО 50 БАЛЛОВ!